

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้

ตอนที่ 2 เทคนิคเดลฟายกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้

ความหมายของมาตรฐาน

มาตรฐาน คือ สิ่งที่ดีเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, เว็บไซต์)

มาตรฐาน คือ ความมีบรรทัดฐานที่ยอมรับกันให้เป็นมาตรฐาน การกำหนดมาตรฐานเป็นการกำหนดขึ้นโดยผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, เว็บไซต์)

จากความหมายของคำว่ามาตรฐานที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า มาตรฐาน คือ สิ่งที่ดีเป็นบรรทัดฐานสำหรับเทียบเคียง โดยกำหนดขึ้นจากผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ

ความหมายของตัวบ่งชี้

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ความหมายคำว่า ตัวบ่งชี้ ไว้ดังนี้

Oxford dictionary(1989, p. 861) ได้ให้ความหมายคำว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งชี้หรือบอกทิศทางไปสิ่งใดสิ่งหนึ่ง(That which points out, or directs attention to, something.)

Webster dictionary(1999, p. 720) ได้ให้ความหมายคำว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง บุคคล หรือสิ่งของที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะ(A person or thing that indicates ; specif.)

อาทิตยา ดวงมณี(2540. หน้า 13) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่ บ่งบอกสภาวะหรือสภาพการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่เราสสนใจ ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอาจ อยู่ในรูปของข้อความ ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลข โดยลักษณะดังกล่าวเป็นการนำข้อมูล ตัวแปร ข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดค่าหรือคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นลักษณะของสภาพการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงานนั้นๆ ในเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช(2541. หน้า 51) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ หมายถึง กลุ่มค่าสถิติที่นำมารวมกันเพื่อบ่งชี้สภาพเศรษฐกิจหรือสภาพที่ต้องการศึกษา

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย(2541. หน้า 14) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกสภาพการณ์หรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอยู่ในรูปของค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลข ข้อความ องค์ประกอบ ตัวแปร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง โดยการนำตัวแปร หรือข้อเท็จจริงสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งสามารถที่จะชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์การดำเนินงานที่ต้องการศึกษาเมื่อเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้

เอมอร จังศิริพรปกรณ์(2541. หน้า 37) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศเชิงปริมาณหรือตัวประกอบ ตัวแปรที่บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการตรวจสอบ หรือสถานการณ์ที่สะท้อน ลักษณะการดำเนินงาน ทำให้สามารถวินิจฉัยชี้ภาวะและช่วยชี้บทบาทหน้าที่ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานในช่วงใดช่วงหนึ่ง

อุทุมพร จามรมาน(2542. หน้า 1) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่บ่งบอกถึง ข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อชี้ให้เห็นอะไรบางอย่าง เช่น ดัชนีชี้ประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการคุณภาพของผลผลิต ประสิทธิภาพของโครงการ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ขององค์กรกับแผนชาติ ความชัดเจนของแนวคิด ความคุ้มค่าของการลงทุน เป็นต้น

จากความหมายของคำว่าตัวบ่งชี้ที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ (Indicator) หมายถึง สารสนเทศหรือค่าที่บ่งบอกถึงลักษณะหรือปริมาณของสิ่งที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ได้อย่างแม่นยำไม่มากก็น้อย และมีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการศึกษาได้

เอ็อมพร หลินเจริญ ได้สรุปลักษณะของตัวบ่งชี้ไว้ 5 ประการ คือ (เอ็อมพร หลินเจริญ, 2547. หน้า 12-13 อ้างอิงจาก Johnstone, 1981; สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

1) ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้างๆ โดยมีความถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย (more or less exactness) แต่ไม่จำเป็นต้องถูกต้องแม่นยำอย่างละเอียดถี่ถ้วน (precise)

2) ตัวบ่งชี้แตกต่างจากตัวแปร

ความแตกต่างของตัวแปรกับตัวบ่งชี้ คือ ตัวแปรจะให้สารสนเทศของสิ่งที่ศึกษาเฉพาะเพียงด้านเดียว แต่ตัวบ่งชี้เป็นการรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน นำเสนอเป็นภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษาในลักษณะกว้างๆ ดังนั้น ตัวบ่งชี้จึงเป็นตัวแปรประกอบ (composite variable) หรือองค์ประกอบ (factor) ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีตัวเดียว

3) ค่าของตัวบ่งชี้ (indicator value) แสดงถึงปริมาณ (quantity)

ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งบอก / กำหนดเป็นปริมาณหรือสามารถทำให้เป็นปริมาณได้ ไม่ใช่การบรรยายเป็นข้อความเพียงอย่างเดียว ส่วนการตีความหมายค่าของตัวเลขของตัวบ่งชี้แต่ละตัวจะต้องนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่สร้างขึ้นจึงจะสามารถบอกได้ว่าค่าตัวเลขที่ได้สูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ มีความหมายว่าอย่างไร

4) ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสารสนเทศ ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลา (time point / time period)

ตัวบ่งชี้แสดงค่าของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาที่กำหนด ค่าตัวบ่งชี้ถือเป็นค่าชั่วคราวไม่ถาวร

5) ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (basic unit) สำหรับการพัฒนาทฤษฎี

รวมทั้งได้จำแนกประเภทของตัวบ่งชี้ทางการศึกษาไว้ 7 ประเภท ดังนี้ (เอ็อมพร หลินเจริญ, 2547. หน้า 13-17 อ้างอิงจาก สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545; Johnstone, 1981)

1) จำแนกประเภทตามวิธีการสร้าง

แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้ตัวแทน (representative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรเพียงตัวเดียวให้เป็นตัวแทนตัวแปรอื่นๆ ที่บอกลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาได้ 2) ตัวบ่งชี้เดี่ยว (disaggregative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีสถานะคล้ายกับตัวแปรหรือเป็นตัวบ่งชี้ย่อย โดยตัวบ่งชี้ย่อยแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน และบ่งชี้ลักษณะหรือปริมาณที่ต้องการศึกษาเฉพาะในด้านใดด้านหนึ่ง และ 3) ตัวบ่งชี้รวมหรือตัวบ่งชี้ประกอบ (composite indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการรวมตัวแปรทางการศึกษาหลายๆ ตัวเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตามที่เป็นจริง

2) จำแนกตามฐานะการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย

แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้แบบอิงกลุ่ม(norm – referenced indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่ม 2) ตัวบ่งชี้แบบอิงเกณฑ์(criterion-referenced indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 3) ตัวบ่งชี้แบบอิงตนเอง(self - referenced indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

3) จำแนกตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย(subjective indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้ในกรณีที่นักวิชาการยังมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาไม่มากนักหรือใช้ในสถานการณ์ที่มีการให้นิยามตัวบ่งชี้ไว้ไม่ชัดเจน การนิยามตัวบ่งชี้แบบนี้ใช้ในการศึกษาเฉพาะเรื่องและมีส่วนที่นักวิชาการต้องใช้วิจารณญาณในการพิจารณาตัดสินใจ 2) ตัวบ่งชี้แบบปรนัย(objective indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีการให้นิยามไว้ชัดเจนและไม่มีส่วนที่ต้องใช้วิจารณญาณของนักวิชาการ

4) จำแนกตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์(absolute indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริงและมีความหมายในตัวเอง 2) ตัวบ่งชี้สัมพันธ์หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน(relative or ratio indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่นๆ

5) จำแนกตามลักษณะของตัวแปรที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้

แบ่งเป็น 3 วิธี วิธีแรก การจำแนกตามระดับการวัดตัวแปร แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ(normal indicators) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ(ordinal indicators) ตัวบ่งชี้ช่วงอัตราภาค(interval indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน(ratio indicators) วิธีที่สอง การจำแนกตามประเภทของตัวแปร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สต็อก (stock indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว(flows indicators) วิธีสุดท้าย การจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติของตัวแปร แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง(distributive indicators) และตัวบ่งชี้ที่ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (non-distributive indicators)

6) จำแนกตามทฤษฎีเชิงระบบ

แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยป้อน(input indicators) 2) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ(process indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงวิธีการดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ ในระบบ

การศึกษา และ 3) ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต(output indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงผลลัพธ์ ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษา

7) จำแนกประเภทตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย(expressive indicators) และ 2) ตัวบ่งชี้ทำนาย(predictive indicators)

ความสำคัญของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

ตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีความสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (อมรรัตน์ ทรรศนียากร, 2545. หน้า 17 อ้างอิงจาก Johnstone, 1981. unpagged)

1. ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเป็นเครื่องมือซึ่งให้ผู้บริหาร นักวางแผน นักวิจัย และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงสภาพทางการศึกษาโดยทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการจัดวางนโยบายในอนาคตได้ นโยบายทางการศึกษาที่ดี จะถูกกำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงทางการศึกษา นอกจากนี้ ข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจ ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง มีคุณค่าเพื่อช่วยในการตัดสินใจ

2. ตัวบ่งชี้ใช้ในการตรวจสอบ ติดตามระบบการศึกษา ถ้าไม่มีเครื่องชี้บอกทำให้เราบอกสภาพการณ์ทางการศึกษาได้ยาก

3. ตัวบ่งชี้มีความสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษา เช่น การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง เพื่อเปรียบเทียบ หรือการติดตามศึกษาระยะยาว

การพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา

วิธีการสร้างหรือพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษามี 3 วิธี คือ (รัชดาภรณ์ สุภาเลิศ, 2545. หน้า 15-16 อ้างอิงจาก เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง บินมณี, 2529; Johnstone, 1981)

1. การสร้างตัวบ่งชี้เพื่อประโยชน์ของการใช้(the pragmatic definition of an indicators) แบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) การเลือกตัวแปรจำนวนหนึ่งที่สามารถหาได้หรือที่มีอยู่มาใช้ เป็นวิธีจัดทำตัวบ่งชี้ในลักษณะที่เป็นตัวบ่งชี้แทน(representative indicators) และ 2) การนำตัวแปรจำนวนหนึ่งมาผสมหรือรวมกัน

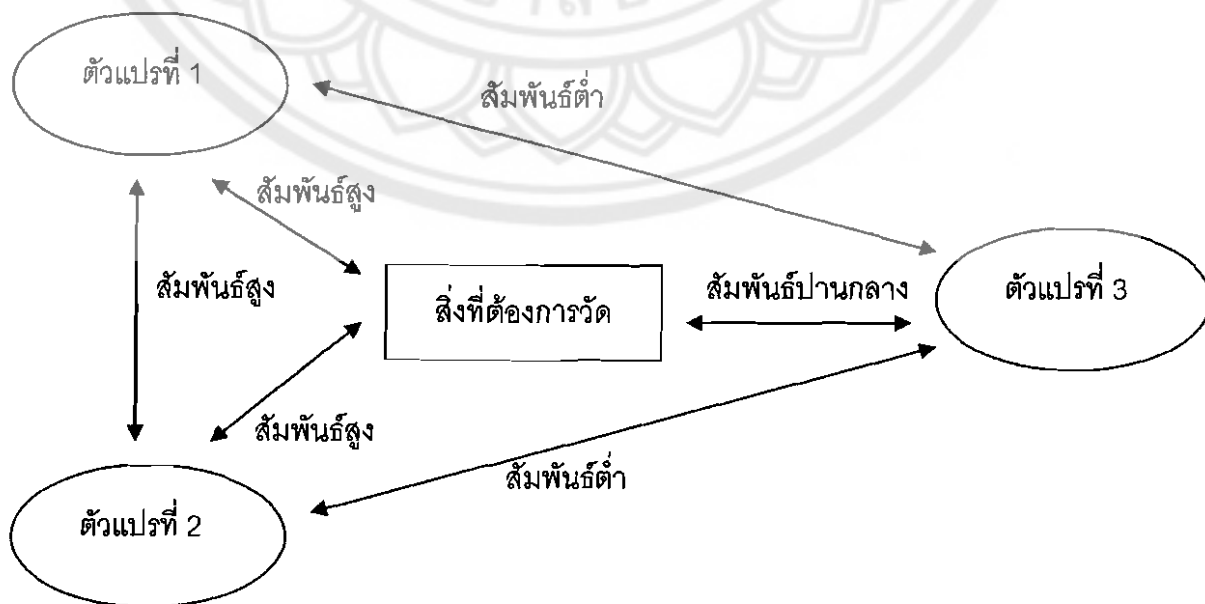
2. การสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อกำหนดเชิงทฤษฎี(the theoretical definition of an indicator) เป็นการผสมหรือรวมตัวแปรจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกัน โดยวิธีการทางสถิติ

3. การสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์(the empirical definition of an indicator) ซึ่งคล้ายกับวิธีที่สองแต่แตกต่างที่วิธีการกำหนดน้ำหนักจะกำหนดจากการวิเคราะห์ข้อมูลชุดหนึ่ง และการแยกแยะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ในส่วนการสร้างตัวบ่งชี้ที่มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอยู่ 3 ประการ คือ 1) การคัดเลือกตัวแปรที่จะอธิบายสภาพการณ์ทางการศึกษา 2) การสังเคราะห์ตัวแปรต่างๆ เข้าด้วยกัน และ3) การกำหนดค่าน้ำหนักตามลำดับความสำคัญของตัวแปร การตัดสินใจในขั้นตอนทั้งสามของการสร้างตัวบ่งชี้ทางการศึกษาย่อมมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ โดยจะต้องคำนึงถึงหลักการทางทฤษฎีควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก รายละเอียดที่สำคัญของวิธีการทั้ง 3 ขั้นตอน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้(สมเกียรติ ทานอก, 2539. หน้า 15 อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533; เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง ปิ่นมณี, 2529; Johnstone, 1981)

1. การคัดเลือกตัวแปร

โดยเริ่มจากการจัดกลุ่มตัวแปรที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับสภาพการณ์ที่มุ่งจะยกขึ้นมาแสดง โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือผลงานวิจัยในอดีตเป็นพื้นฐาน หรือจากผู้เชี่ยวชาญช่วยกันลงความเห็นว่าคุณลักษณะของตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้น แต่ถ้าตัวแปรที่เกี่ยวข้องมีจำนวนมาก ควรกลั่นกรองตัวแปรออกให้เหลือเพียงตัวแปรหลักเท่านั้น ซึ่งถ้าตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปมีความสัมพันธ์กันเองสูง จะไม่นิยมใช้ตัวแปรเหล่านั้นทั้งหมด แต่จะคัดตัวแปรที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายสภาพการณ์ที่มีความสัมพันธ์กันระดับสูง ดังภาพที่ 1 ดังนี้ (สมเกียรติ ทานอก, 2539. หน้า 15 อ้างอิงจาก Johnstone, 1981. unpagged)

ภาพ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่นำมาสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้

2. วิธีการสังเคราะห์ตัวแปร

Johnstone (สมเกียรติ ทานอก, 2539. หน้า 16-18 อ้างอิงจาก Johnstone, 1981. unpagged) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการรวมตัวแปรไว้ใน 2 แนวทาง คือ

2.1 การรวมเชิงบวก(additive) มีแนวคิดที่ตัวแปรแต่ละตัวสามารถทดแทนหรือชดเชยกันได้ด้วยตัวแปรอีกตัวหนึ่งซึ่งทำให้ตัวแปรที่มีค่าไม่เปลี่ยนแปลง ดังสมการ

$$I = V_1 + V_2$$

เมื่อ I คือ ตัวบ่งชี้

V_1 คือ ตัวแปรที่ 1

V_2 คือ ตัวแปรที่ 2

วิธีการรวมตัวแปรองค์ประกอบด้วยการบวก มักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระบบการศึกษาตั้งแต่สองระบบขึ้นไปว่ามีความแตกต่างกันที่หน่วยในเรื่องที่แสดง และมักนิยามเสนอค่าตัวบ่งชี้ที่ได้มาจากสมการต่างๆ ตามวิธีการรวมตัวแปร ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 วิธี ดังนี้

2.1.1 การสังเคราะห์ตัวแปรด้วยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิตของตัวแปรองค์ประกอบ ซึ่งมี 2 กรณี ดังสมการต่อไปนี้

2.1.1.1 เมื่อกำหนดตัวแปรแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักเท่ากัน

$$I = (V_1 + V_2 + V_3 + \dots + V_n) / n$$

2.1.1.2 เมื่อกำหนดตัวแปรแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักต่างกัน

$$I = (W_1V_1 + W_2V_2 + W_3V_3 + \dots + W_nV_n) / W_1$$

โดย W_1 คือ ค่าน้ำหนักรวมของตัวแปรจำนวนเท่ากับ n

n คือ จำนวนตัวแปร

2.1.2 การสังเคราะห์ตัวแปรโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วนำมาจัดกลุ่มโดยใช้หลักเกณฑ์ทางสถิติ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ(factor analysis) เขียนสมการได้ดังนี้

$$I = W_1Z_1 + W_2Z_2 + W_3Z_3 + \dots + W_nZ_n$$

โดย I คือ ค่าดัชนีรวม

W_1 คือ ค่าน้ำหนักตัวประกอบของตัวแปร

Z_1 คือ คะแนนมาตรฐานของตัวแปร โดยที่ $Z = (X - \bar{X}) / SD$

2.2 การรวมแบบทวีคูณ(multiplicative) มีแนวคิดที่ตัวแปรไม่สามารถทดแทนหรือชดเชยกันได้ ดังสมการ

$$I = V_1 \times V_2$$

เมื่อ I คือ ตัวบ่งชี้

V_1 คือ ตัวแปรที่ 1

V_2 คือ ตัวแปรที่ 2

ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นนี้ มักจะใช้เมื่อต้องการเปรียบเทียบระบบการศึกษาสองระบบขึ้นไปว่า ระบบหนึ่งมีค่าตัวบ่งชี้สูงกว่าอีกระบบหนึ่งอยู่ที่เท่า หรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ขึ้นด้วยการคูณตัวแปรองค์ประกอบเข้าด้วยกัน มักจะแสดงค่าตัวบ่งชี้ในรูปสมการต่อไปนี้

$$I = (V_1 \times V_2 \times V_3 \times \dots \times V_n)^{1/n}$$

ในกรณีที่ตัวแปรมีค่าน้ำหนักต่างกันสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$I = (V_1^{w_1} \times V_2^{w_2} \times V_3^{w_3} \times \dots \times V_n^{w_n})^{1/n}$$

วิธีการสังเคราะห์ตัวแปรด้วยวิธีทวิคูณนี้ไม่พบนำมาใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในการวิจัย

3. การให้ค่าน้ำหนัก

การให้ค่าน้ำหนักตัวแปรองค์ประกอบมีวิธีการหลัก 2 วิธี คือ

3.1 การลงความเห็นในหมู่นักวิจัยและนักวางแผน โดยสมาชิกแต่ละคนจะเสนอค่าน้ำหนักของตัวแปรแล้วจึงพิจารณาหาข้อยุติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ยหรือด้วยการอภิปรายลงความเห็น หรืออาจใช้วิธีการที่เป็นระบบมากขึ้น เช่น การใช้เทคนิคเดลฟาย(delphi) เพื่อสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มคนที่ได้คัดเลือกเป็นพิเศษ โดยสัมภาษณ์และทดสอบความคิดเห็นจนได้คำตอบที่ชัดเจนแล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้หาค่าน้ำหนักของตัวแปรองค์ประกอบต่อไป

3.2 การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อกำหนดค่าน้ำหนัก เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยใช้ค่าน้ำหนักของตัวแปรที่อธิบายลักษณะขององค์ประกอบอันหนึ่ง หรือใช้สัมประสิทธิ์การถดถอย(multiple regression coefficient) เป็นต้น

คุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดี

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545, หน้า 84-86) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดีไว้หลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

- 1) ความตรง(Validity) ตัวบ่งชี้ที่ดีต้องบ่งชี้ได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดอย่างถูกต้องแม่นยำ โดยมีความตรงประเด็น(Relevant) และมีความเป็นตัวแทน
- 2) ความเที่ยง(Reliability) ตัวบ่งชี้ที่ดีต้องบ่งชี้คุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ คงเส้นคงวา โดยมีความเป็นปรนัย(Objectivity) และมีความคาดเคลื่อนต่ำ(Minimum Error)

3) ความเป็นกลาง(Neutrality) ตัวบ่งชี้ที่ดีต้องบ่งชี้ด้วยความเป็นกลาง ปราศจากความลำเอียง(Bias)

4) ความไว(Sensitivity) ตัวบ่งชี้ที่ดีต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความผันแปรหรือความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้ชัดเจน โดยมีมาตรและหน่วยวัดที่มีความละเอียดเพียงพอ

5) สะดวกในการนำไปใช้(Practicality) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสะดวกในการนำไปใช้ ใช้ได้ดี และใช้ได้ผล สามารถเก็บข้อมูลง่าย (Availability) และแปลความหมายง่าย(Interpretability)

ตอนที่ 2 เทคนิคเดลฟายกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

ประวัติความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย

เดลฟาย(Delphi) เป็นชื่อวิหารอันศักดิ์สิทธิ์สมัยกรีกโบราณ มีตำนานเล่าว่า เดิมวิหารแห่งนี้ เป็นที่สถิตของเทพธิดากาเอีย(Gaia) ที่มีมังกรชื่อ ไพธอส(Pythos) เป็นผู้คุ้มครอง ต่อมาเทพอพอลโล(Apollo) ชำมังกรไพธอสและตั้งตนเป็นเจ้าของวิหารแทน เทพอพอลโลได้รับคำเล่าลือเรื่องความสง่างามและความสามารถในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต ทำให้วิหารเดลฟายเป็นศูนย์กลางของการทำนายและเป็นพิพิธภณณ์ทางศิลปะที่มีค่าเพราะผู้ที่มาขอคำทำนายจะนำผลงานทางศิลปะที่เป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของกรีกมาเป็นของขวัญ วิธีการทำนายอนาคตของเทพอพอลโลจะผ่านทางผู้หญิงชื่อพีเธีย(Pythia) โดยประกอบพิธีในห้องส่วนตัวภายในวิหารที่สร้างให้ควันสามารถทะลุได้ ควันจะเป็นตัวสื่อสารระหว่างเทพอพอลโลและพีเธีย เมื่อพีเธียได้รับควันจะอยู่ในอาการเนนิ่ง นักบวช(Priest)จะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตีความคำพูดที่ทั้งสองเปล่งออกมาให้คนที่ไปขอคำทำนายได้เข้าใจ

จากตำนานดังกล่าว คำว่า“เดลฟาย”จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อของเทคนิคการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ในการนำมาซึ่งข้อสรุปที่น่าเชื่อถือได้ (สุวดี ทวีบุตร, 2540. หน้า 12-13 อ้างอิงจาก Linstone, 1978. unpagged)

ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับอนาคตจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยที่ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องนัดสมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มาประชุมพบปะกันแต่ขอรับ

ให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจปัญหาในรูปของการตอบแบบสอบถามเพื่อลดขั้นตอนการเผชิญหน้าที่อาจมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน(สุกานดา ตปนียางกูร, 2536. หน้า 5)

เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันหรือฉันทามติในการนำมาสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ(สุวิทย์ ทวีบุตร, 2540. หน้า 14)

พอสรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการรวบรวมหรือเก็บข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับอนาคตของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ยังมีความกระจัดกระจายให้สอดคล้องกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยที่สมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่มีการพบปะกัน แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นในรูปของการตอบแบบสอบถาม เพื่อป้องกันการเผชิญหน้าของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่อาจมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน และยังช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางความคิดของผู้อื่นหรือเสียงส่วนใหญ่

นักวิชาการศึกษาได้สรุปลักษณะโดยทั่วไปของเทคนิคเดลฟายไว้หลายลักษณะ (ชัชพล บุญเดิม, 2543; ดิลก บุญเรืองรอด, 2530; ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530) ผู้วิจัยนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะไม่ทราบว่ามีใครอยู่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญบ้าง จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ
2. สื่อในการแสดงความคิดเห็น คือ แบบสอบถาม หรือสื่ออื่นที่ไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาพบปะกัน
3. การตอบแบบสอบถามจะมีการย้ำถามหลายรอบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสถล่นกรองความคิดเห็นของตนอย่างละเอียดรอบคอบ
4. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จะใช้สถิติเกี่ยวกับการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจาย

ขั้นตอนการวิจัยของเทคนิคเดลฟาย

ดิลก บุญเรืองรอด ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายมี 10 ขั้นตอน คือ (ดิลก บุญเรืองรอด, 2530. หน้า 24-25)

1. ขั้นกำหนดคำถาม ผู้วิจัยจะต้องกำหนดคำถามว่า ต้องการอะไรจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งช่วยให้สามารถเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ถูกต้อง

2. ชั้นเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนนี้ โทมัส ทีแมคคิลแลน พบว่า หากจำนวนผู้เชี่ยวชาญมีตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน(error) จะมีน้อยมาก ดังแสดงในตาราง 1 (ซินดา รัชพลเมือง, 2541. หน้า 63 อ้างอิงจาก เกษม บุญอ่อน, 2522. หน้า 27 – 28)

ตาราง 1 แสดงผลการลดลงของความคลาดเคลื่อนและจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 – 5	1.20 – 0.70	0.50
5 – 9	0.70 – 0.58	0.12
9 – 13	0.58 – 0.54	0.01
13 – 17	0.54 – 0.50	0.01
17 – 21	0.50 – 0.48	0.02
21 – 25	0.48 – 0.46	0.02
25 – 29	0.46 – 0.44	0.02

3. ชั้นพัฒนาแบบสอบถาม(1) ส่วนใหญ่จะใช้คำถามปลายเปิด(Open-Ended Questions) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่แล้วสำรวจครั้งที่ 1

4. ชั้นวิเคราะห์แบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์ จัดประเภท หมวดย่อยให้ง่ายแก่การเข้าใจ

5. ชั้นพัฒนาแบบสอบถาม(2) จะใช้คำถามประเภทปลายปิด(Close-Ended Questions) ซึ่งอาจเป็นแบบให้เรียงลำดับความสำคัญหรือให้ประมาณค่าได้ แล้วแต่เรื่องที่ต้องการวิจัย แล้วสำรวจครั้งที่ 2

6. ชั้นพัฒนาแบบสอบถาม(3) นำผลการสำรวจครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์หามีเดียน(Median) และอินเทอร์ควอไทล์เรนจ์(Interquartile Range) จากนั้นให้พัฒนาแบบสอบถามขึ้นใหม่ โดยให้ระบุนค่าสถิติทั้ง 2 ประเภท ไว้ในแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคนนั้นรู้ว่าความเห็นของตนอยู่จุดใด แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่สาม พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

7. ชั้นพัฒนาแบบสอบถาม(4) เมื่อวิเคราะห์ใหม่มักพบว่า มีผู้ตอบนอกพิสัยพอสมควรให้กำหนดแบบสอบถามครั้งที่ 4 พร้อมค่าสถิติเช่นเดิม และถามย้ำผู้ตอบนอกพิสัยว่า เพราะเหตุใดจึงยอมรับความเห็นส่วนใหญ่ไม่ได้

8. ขั้นพัฒนาแบบสอบถาม(5) วิเคราะห์ผลของรอบที่ 4 ถ้ายังคงพบความเห็นแย้งมาก อยู่เช่นเดิม ให้พัฒนาแบบสอบถามครั้งที่ 5 แสดงค่าสถิติพร้อมทั้งความเห็นขัดแย้งและสนับสนุน ของผู้ตอบเช่นเดิมแล้วส่งให้ย้าความเห็นอีกครั้ง

9. ขั้นวิเคราะห์ค่ามีเดียนจากการสำรวจครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นค่าตัวแทนคำตอบของกลุ่ม

10. การเขียนรายงานให้แสดงค่าสถิติเท่าที่วิเคราะห์ไว้ทั้งหมดพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ต่อไป

ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดีหลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2537; ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530)

1. วิเคราะห์ง่าย เพราะใช้สถิติเพียง 2 ค่าเท่านั้น คือ มัชยฐาน(Median) กับค่าพิสัยระหว่างควอไทล์($Q_3 - Q_1$)

2. ทุนเวลา

3. มีความเชื่อถือได้มาก เพราะการข้ถามผู้เชี่ยวชาญหลายรอบ ทำให้ได้ความคิดเห็นอย่างแท้จริงของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น

4. เป็นความคิดเห็นแบบอิสระ เพราะผู้เชี่ยวชาญไม่ได้เผชิญหน้ากัน ไม่ทราบว่ามีใครอยู่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญบ้าง

5. ลดค่าใช้จ่าย เพราะผู้เชี่ยวชาญไม่มีการพบปะกัน

6. ได้ลำดับความสำคัญของข้อมูล เหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็น

ถึงแม้เทคนิคเดลฟายจะมีข้อดีหลายประการ แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการเช่นกัน สามารถสรุปได้ดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2537; ประเทือง เพ็ชรรัตน์, 2530; ดิลก บุญเรืองรอด, 2530)

1. ขาดความเชื่อมั่น เพราะผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกไม่มีผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นอย่างแท้จริง

2. ผู้เชี่ยวชาญไม่เต็มใจให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยตลอด

3. นักวิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาคำตอบที่ได้ในแต่ละรอบ

4. แบบสอบถามที่ส่งไปสูญหายหรือไม่ได้รับคำตอบมาครบในแต่ละรอบ

5. จำนวนผู้เชี่ยวชาญจะขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่ม ถ้าเป็นกลุ่มเอกพันธ์จะใช้ผู้เชี่ยวชาญ

10-15 คน แต่ถ้าเป็นกลุ่มหลากหลายจะใช้ผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ความหมายของสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ(อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด, 2546. หน้า 12 อ้างอิงจาก กรมวิชาการ, 2544. ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้ความหมายของ สาระ(Strand) หมายถึง องค์ความรู้ที่เป็นสากลสำหรับผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้(Knowledge) ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process) คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม(Attitude)

กรมวิชาการ(2546. หน้า 21) ได้ให้ความหมายของ สาระการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม

กรมวิชาการ(2545ช หน้า 6. 2546. หน้า 21) ได้ให้ความหมายของ สาระการเรียนรู้ ภาษาไทย หมายถึง สาระหลัก 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

จากความหมายของ “กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย” ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หมายถึง องค์ความรู้ที่เป็นสากลสำหรับผู้เรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะ / กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม โดยมีสาระหลัก 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม

แนวคิดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ(2545ค. หน้า 1) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยที่ในอดีตเน้นการอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม

ประเด็นที่ 2 เน้นการสอนภาษาในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง

ประเด็นที่ 3 เน้นการสอนภาษาเพื่อพัฒนาความคิด ซึ่งผู้เรียนที่มีความคิดจะต้องมีประสบการณ์และประมวลคำมากพอที่จะสร้างความคิดลึกซึ้ง และคิดได้อย่างชาญฉลาดรอบคอบ

๗ LB
102๙
9 ก.พ. 2550 .C5
๑๗/๑
254๙
5040369

สำนักหอสมุด

ประเด็นที่ 4 เน้นการสอนให้ผู้เรียนรักภาษาไทยในฐานะเป็นวัฒนธรรม และถ่ายทอดวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ในรูปของหลักภาษา

จากแนวคิดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปการดำเนินการจัดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545ค. หน้า 7-8)

1. สอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
2. สอนภาษาไทยให้ผู้เรียนรักการอ่าน การเขียน รักการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการบันทึกความรู้และข้อมูลข่าวสาร
3. สอนให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชม ซาบซึ้ง และภูมิใจในภาษาไทย เห็นคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้งภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นส่วนส่งเสริมความงดงามในชีวิต
4. เสริมสร้างให้ผู้เรียนขยายคำทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนให้มาก
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวย
6. สอนให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างพินิจพิเคราะห์ เลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้ให้ชัดเจน ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้ถ้อยคำตรงตามความหมายถูกต้องตามฐานะของบุคคล และสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ
7. สอนให้ผู้เรียนได้ท่องเที่ยวทออาชยานที่เป็นบวรร้อยกรองที่มีความไพเราะ

คุณลักษณะของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ(2545ค. หน้า 103-105) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาไทยเป็นอย่างดี
3. ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
6. มีความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยหลายรูปแบบตามหลักการวัดและประเมินผล
7. มีความรู้ ความเข้าใจด้านจิตวิทยา เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดี

8. มีคุณลักษณะของครูที่ดีที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ได้แก่ ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน พูดจาไพเราะ มีเมตตา ขยัน อดทน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีเวลาให้ผู้เรียนเข้าพบและปรึกษาหารือ มีความเป็นมิตร มีความยุติธรรมใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน และไวต่อความคิด ความรู้สึกของผู้เรียน และมีคุณธรรม

9. เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติ และมีบุคลิกภาพที่สง่างาม

จากคุณลักษณะของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงส่งผลให้ผู้สอนควรมีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

1. ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยร่วมกับคณะครูในหมวดวิชา โดยทำหน้าที่ 4 ประการ คือ พัฒนาหลักสูตร ใช้หลักสูตร วิจัยและประเมินหลักสูตร และการปรับหลักสูตร

2. จัดบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ได้แก่ การยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน การส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับนับถือภาคภูมิใจในความสามารถของตนและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองและมีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ การจัดบทเรียนที่มีประโยชน์ เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพและมีความสุข การให้ภาษาที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทุกโอกาส รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง

3. จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรให้มีความสะอาด สบาย และเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ฝึกทักษะของผู้เรียน มีสื่อและอุปกรณ์พร้อมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีแหล่งค้นคว้า เช่น มุมหนังสือในห้องเรียน ฯลฯ

4. จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น สอนพฤกษศาสตร์ สามารถให้ผู้เรียนได้เรียนแบบบูรณาการได้หลายสาระการเรียนรู้ เช่น ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาชื่อและชนิดของพันธุ์ไม้ ใช้ความรู้ทางการงานอาชีพในการศึกษาวิธีการปลูก ใช้ความรู้ทางศิลปะในการตกแต่ง ออกแบบการจัดสวน ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการคิดคำนวณพื้นที่ ใช้ความรู้ทางภาษาในการบรรยาย ใช้ความรู้ทางสุขศึกษาในการศึกษาคุณประโยชน์ของสมุนไพร รวมทั้งอาจเรียนรู้ควบคู่กับวิชาวิทยาศาสตร์หรือความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

สื่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2545ค. หน้า 138-140) ได้กล่าวถึง แนวทางในการสร้างสื่อการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเริ่มดำเนินการจากการกำหนดจุดประสงค์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ด้านใดบ้างจากบทเรียน การศึกษาผู้เรียน โดยพิจารณาถึงวัย ระดับชั้น ความรู้ ประสบการณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคล การศึกษาธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การพิจารณาประโยชน์และความคุ้มค่าของสื่อการเรียนรู้ และการหาประสิทธิภาพของสื่อโดยปรับปรุงและพัฒนาสื่อที่จัดทำไว้ หลังจากมีการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการใช้สื่อการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาเนื้อหาสาระในสื่อการเรียนรู้ที่ได้เลือกไว้ การทดลองใช้สื่อบางประเภท การจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ให้พร้อม การเตรียมตัวผู้เรียนให้รู้วัตถุประสงค์หรือผลการเรียนรู้จากการศึกษาโดยใช้สื่อ นั้นๆ การใช้สื่อการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งการประเมินการใช้สื่อการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2545ค. หน้า 25-25) ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษา ดังนั้นผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษาจำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงานดังนี้

1. ทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน ดู ซึ่งมีความสำคัญเท่าๆ กัน
2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษา เช่นเดียวกับทักษะการคิด ทักษะทางสังคม
3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนอย่างถูกต้อง ด้วยการฝึกฝนมิใช่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่อย่างเดียว
4. ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางภาษาเช่นเดียวกัน แต่จะต่างกันในเรื่องจังหวะก้าว และวิธีการเรียนรู้
5. ภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรที่ให้ความสำคัญ ให้ ความเคารพ และเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ วัฒนธรรม และภูมิหลังทางภาษา

ส่วนหลักการของการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น สามารถแบ่งได้ 3 ประการ คือ

ประการแรก : การประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประการที่สอง : การประเมินผลจะต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ประการที่สาม : การประเมินผลจะต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และยุติธรรม

รวมทั้งได้กล่าวถึง วิธีการเก็บรวบรวมผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. การตอบแบบทดสอบ ทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเลือกคำตอบ และข้อสอบชนิดให้ผู้สอบสร้างคำตอบ
2. การดูจากผลงาน เช่น เรียงความ รายงานการวิจัย เพิ่มผลงาน เป็นต้น
3. การดูจากการปฏิบัติ การสังเกตการนำทักษะและความรู้ไปใช้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้เกิดปฏิบัติจริง วิธีการนี้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินการปฏิบัติที่มีระเบียบ ข้อบังคับ
4. การดูกระบวนการ ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ กระบวนการคิดของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูผลงานหรือการปฏิบัติ ทำให้ทราบกระบวนการคิดที่ผู้เรียนใช้

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

“การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ(child-centered)” หรือในอดีตใช้คำว่า“การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นั้น ไม่ใช่คำใหม่หรือสิ่งใหม่ แต่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธกาล เพราะพระพุทธเจ้าได้ใช้วิธีการสอนที่ยึดศาสนิกชนหรือสาวกเป็นสำคัญ ต่อจากนั้น ได้มีนักการศึกษาคิดวิธีการตั้งเป็นทฤษฎี หลักการเรียนรู้ชั้นจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนถึงปัจจุบัน อาทิ จอห์น ดิวอี้(John Dewey) แอร์บาร์ท(Herbart) เป็นต้น เพื่อให้เห็นความสำคัญและที่มาของคำว่า child – centered ขอแยกคำและที่มาให้เห็น ดังนี้ (ลำลี รักสุทธิ, 2544. หน้า 11-12)

C มาจาก Comfort การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข สะดวกสบาย โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำเสนอ วิเคราะห์ด้วยตนเอง ซึ่งช่วยพัฒนาจิตใจ อารมณ์ให้กับผู้เรียน

H มาจาก 4H ได้แก่ Head, Hand, Heart, Health การคำนึงถึงสติปัญญา การฝึกฝนด้วยการปฏิบัติ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมสุขภาพทางกายและใจแก่ผู้เรียน

I มาจาก Imapine การส่งเสริมความคิดจินตนาการให้กับผู้เรียน

L มาจาก Logical การใช้เหตุผล เช่น การระดมสมอง การสอนแบบสืบสวนสอบสวน รวมถึงวิธีการทางศาสนาที่เรียกว่า อริยสัจ 4

D มาจาก Democracy การใช้หลักการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การวางแผน การดำเนินการสอน จนถึงสรุปผล

C มาจาก Creative การให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์

E มาจาก Emotion การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีอารมณ์ในทางบวก เช่น อารมณ์ดี

N มาจาก Natural การให้ผู้เรียนรู้จักธรรมชาติ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การสอน

T มาจาก Tourist การให้ผู้เรียนไปทัศนศึกษา หาประสบการณ์นอกเหนือจากหลักสูตร

R มาจาก Relation การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

E มาจาก Ethic คุณธรรม จริยธรรม การแสดงออกในทางที่ดี

ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้(2543, หน้า 4-6) ได้สรุปความหมาย การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับผู้เรียน ระดับห้องเรียน และระดับนอกห้องเรียน ไว้ดังนี้

ระดับผู้เรียน

หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้ง ร่วมประเมินผลการพัฒนา การเรียนรู้ตามศักยภาพ ตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

ระดับห้องเรียน

หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่

ผู้เรียน - ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

- มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

- มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้

ครู - เป็นผู้วางแผนขั้นตอน ทั้งเนื้อหาและวิธีการ แก่ผู้เรียน

- จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

- ช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ระดับนอกห้องเรียน

หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมี

โอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับนอกห้องเรียนนี้ นอกจากผู้มีส่วนร่วมใน 2 ระดับที่กล่าวมาแล้ว ยังรวมถึงฝ่ายนโยบาย ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้(ธำรง บัวศรี, 2543. หน้า 18 อ้างอิงจาก สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้, ม.ป.ป. ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้ความหมาย ของคำว่า "ผู้เรียนเป็นสำคัญ" ไว้ 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน และด้านผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สำหรับด้านผู้เรียนนั้น หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถค้นพบข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมส่วนรวมได้ ส่วนความหมายด้านผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ใดๆ ที่ผู้จัดคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ หน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ อนึ่ง ในด้านกระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องเปลี่ยนจากการที่เน้นการลอกเลียนแบบการท่องจำ การบอกความรู้ มาเป็นการค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ และการสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุข คิดเป็น ทำเป็น มีพัฒนาการในทุกด้าน เป็นการเรียนรู้ที่ครูต้องลดเวลาอธิบาย เพื่อขยายเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียน

พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการมีประสบการณ์ตรงและสามารถแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางไปสู่แหล่งเรียนรู้ และแนะนำสื่อการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

นักวิชาการศึกษได้สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้หลายประเด็น (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2544; สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2542) ผู้วิจัยนำมาสรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ปฏิบัติ อย่างเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน จนสามารถค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและผู้อื่น เพื่อความภูมิใจในผลงาน สนับสนุนให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดอย่างรอบคอบ

คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างสร้างสรรค์ ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถใช้ศักยภาพของตนได้เต็มที่ตามความแตกต่างของบุคคล โดยการเรียนรู้จะเป็นไปในรูปแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน โดยมีกิจกรรมแบบร่วมด้วยช่วยกันเป็นตัวประสาน เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิสนา แชมมณี(2542. หน้า 6-7) ได้เสนอ แนวคิดที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย(physical participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสิทธิภาพการรับรู้ของผู้เรียน ดันตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา(intellectual participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อในการคิด สนุกที่จะคิด

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม(social participation) คือ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์(emotion participation) คือ กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนักการศึกษา อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น ผู้สอนจะต้องนำประสบการณ์ และปัญหาของสังคมภายนอกเข้ามาแทรกในกิจกรรม ผู้สอนต้องเข้าใจความเป็นเอกลักษณ์บุคคล คือ ความต้องการ และความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม คือ เน้นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหว ได้ฝึกสมอง ความรู้สึกและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

หลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างได้ผล ควรมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลักดังต่อไปนี้

- 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน ไม่ใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแต่อย่างใด ประสบการณ์ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
- 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี
- 4) การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญมาก หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ตามที่ตนต้องการ
- 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวัน (วัฒนาพร ระเบียบทุกข์, 2541. หน้า 9-12 อ้างอิงจาก ทิศนา แชนมณี, 2522. ไม่มีเลขหน้า)

หลักการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ดังนี้

- 1) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- 2) ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญโดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม (Interaction) ได้พูดคุยปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- 3) ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ เพราะการค้นพบความจริงใดๆ ด้วยตนเองจะทำให้จดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และเกิดความคงทนของความรู้
- 4) เน้นกระบวนการ(Process) ควบคู่ไปกับผลงาน(Product) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน
- 5) เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน(Application) โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง และพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน (อารี พันธุ์มณี, 2545. หน้า 39-40)

ส่วนข้อค่านึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้ (สมศักดิ์ ภาวิภาดาพรรณ, 2544. หน้า 1-2)

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน(Learners'needs and Interests)
  2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม(Participation) ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
  3. เน้นผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เอง(Constructionism) โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพที่เป็นจริง(Experiential Learning) สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) และสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง(Inquiry)
  4. เป็นการพึ่งพาตนเอง(Autonomy) คือ ภูมิปัญญาของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสม ไม่เน้นการจดจำเพียงเนื้อหา
  5. เน้นการประเมินตนเอง(Self-evaluation) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักจุดเด่นจุดด้อยและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเป็นการประเมินตามสภาพจริงโดยใช้แฟ้มสะสมงานเข้าช่วย
  6. เน้นความร่วมมือ(Cooperation) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน
  7. เน้นรูปแบบการเรียนรู้(Learning Styles) ซึ่งอาจจัดได้ทั้งรูปกลุ่มหรือรายบุคคล
- จากหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่กล่าวไว้ข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตวิญญาณ ซึ่งต้องอาศัยหลักสูตรที่มีความสมดุลส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสรภาพในการเรียนรู้ตามความสนใจ มีส่วนร่วมวางแผนและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบระบบกลุ่ม มีการประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความภูมิใจในผลงานส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้คิด ค้นคว้า ปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นที่กระบวนการและผลงาน พัฒนาด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริง แต่ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เนื้อหาและสิ่งต่างๆ ครอบคลุมตามหลักสูตร และผู้เรียนต้องทราบล่วงหน้าว่าตนเองจะต้องได้เรียนรู้อะไร และมีการประเมินเป็นระยะๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง พร้อมทั้งทบทวนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพิจารณาปรับปรุงการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนานทุกครั้ง ทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่น อยากรู้ในสิ่งที่เขายังไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่เขาไม่เคยทำ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540ง)

2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะต่างๆ การสร้างความรู้ การทำงานกลุ่ม เป็นต้น (สุมณฑา พรหมบุญ, 2540; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540ก)

3) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูนำไปใช้ฝึกผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการคิด เพราะกระบวนการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในผู้เรียนทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541)

4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540ค)

5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ เพื่อให้พร้อมที่จะอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นโลกแห่งการทำงานยุคใหม่ที่ยังต้องอาศัยการเรียนรู้ที่จะปรับตัว ต้องขยัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นต้น (ชนาธิป พรกุล, 2543 อ้างอิงจาก อำไพ สุจริตกุล, 2540; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540ข)

6) ทฤษฎีสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนเอง เป็นการเรียนรู้ที่สังคมและสภาพแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วม โดยผู้เรียนจะสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองมากกว่าที่จะซึมซับความคิด ความจริงเข้าสู่ตนเองแต่จะสร้างขึ้นใหม่ โดยขึ้นกับประสบการณ์ของตนเองที่มีมาก่อน (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2541)

7) ทฤษฎีความพร้อม(Theory of Maturation) ครูจะต้องสังเกตความพร้อมของผู้เรียนรายบุคคลว่ามีแค่ไหน และต้องพยายามปรับหลักสูตรสำหรับแต่ละบุคคล และขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองในรูปแบบครูช่วยสอนสำหรับผู้เรียนไม่พร้อม แต่สำหรับผู้เรียนที่พร้อมมาก อาจจะเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนที่ไม่พร้อม และมอบหมายงานอื่นๆ เพิ่มเติมให้เป็นพิเศษ

8) ทฤษฎีพัฒนาจิตวิทยาสังคม(Theory of Psychodynamics and Psychosocial Dimensions) ครูต้องจัดห้องเรียนให้นักเรียนชาย – หญิง นั่งปนกันเป็นกลุ่มเล็กๆ และให้โอกาสผู้เรียนได้เล่นกลางแจ้งโดยปราศจากการควบคุม ซึ่งเป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์

9) ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์(Theory of Behaviorism) ครูจะต้องจัดการสอนที่ช่วยผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟัง วันละ 2 – 3 ครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 20 นาที เกี่ยวกับคำแนะนำเรื่องพฤติกรรมและให้รางวัลโดยการหยุดพักครั้งละ 5 นาที

10) ทฤษฎีความเติบโตทางปัญญา(Theory of cognitive growth) ครูควรจัดการเรียน และกิจกรรมเป็นกลุ่มหรืออิสระเป็นรายบุคคลสัปดาห์ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสและมี เวลาในการค้นคว้าและค้นหาตนเอง นอกจากนี้ ครูควรมอบหมายงานให้ผู้เรียนเขียนบทสรุป เกี่ยวกับวิชาที่เรียน เช่น วิชาสังคมศึกษา หรือความสนใจในเรื่องภาษา ซึ่งเป็นการให้นักเรียน เป็นนักคิดด้วยตนเอง (วิภาภรณ์ ภูวัฒนกุล, 2543)

ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้ ชนาธิป พรกุล(2544. หน้า 7) ได้กล่าวถึง ตัวบ่งชี้การจัดการกิจกรรมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
  2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
  3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหา คำตอบด้วยตนเอง
  4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัด การเรียนการสอน
  5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
  6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
  7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานกลุ่มและมีความรับผิดชอบต่อกัน
  8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
  9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2545. ไม่มีเลขหน้า)ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การ-
เรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น ทำให้ได้ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอน
ของครู 10 ข้อ ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลายจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม

4. ผู้เรียนฝึกคิดหลากหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจน มีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน

7. ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข
  8. ผู้เรียนฝึกระเบียบวินัย รับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ
  9. ผู้เรียนฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น
- ตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

3. ครูเข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตานักเรียนอย่างทั่วถึง

4. ครูจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุง

ส่วนดีของนักเรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงโดยร่วมมือกับ

ชุมชน

9. ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่าง

ต่อเนื่อง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(2548. ไม่มีเลขหน้า) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดในมาตรฐานที่ 18 และมาตรฐานที่ 22 เป็นมาตรฐานการศึกษาที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(รอบสอง) มีดังนี้

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

ครูมีความมุ่งมั่นในการเป็นครู ท่วมเทช่วยเหลือกลุ่มเด็ก เห็นเด็กเป็นเหมือนลูก เหมือนหลาน ชอบใฝ่รู้ใฝ่เรียนหาข้อมูลใหม่ๆ มาประดับสติปัญญา และมีอาหารสมองไปกระตุ้นให้เด็กขบคิดแก้ปัญหา ทำทนายสติปัญญาสติของเด็กอยู่เสมอ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน 8 กลุ่มสาระ ในทุกช่วงชั้น

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ
7. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ

ผลงานวิจัยที่มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มี 1 เรื่อง ของ รัชดาภรณ์ สุราเลิศ(2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งได้ตัวบ่งชี้เดี่ยวจำนวน 79 ตัว จาก 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านบรรยากาศ / สภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ลักษณะการจัดชั้นเรียน การจัดสรรพื้นที่ชั้นเรียน และบรรยากาศการเรียนรู้
2. องค์ประกอบด้านสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย ลักษณะสื่อการเรียนการสอน และการใช้สื่อ

3. องค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย การวางแผนกิจกรรม และการเตรียมกิจกรรม

4. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย บทบาทในกระบวนการเรียนรู้ สัดส่วนของเวลาที่ใช้สอน ลักษณะกิจกรรมที่ผู้สอนจัด พฤติกรรมของผู้สอนในการดำเนินกิจกรรม ลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียน และพฤติกรรมของผู้เรียนในการร่วมกิจกรรม

5. องค์ประกอบด้านผลผลิต ประกอบด้วย การประเมิน และผลที่คาดหวังในตัวผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน หมายถึง การจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือโครงการสอน อันประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ การจัดเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ต่างๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีการสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่างๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (สมนึก จ้อยตอนกลอย, 2544. หน้า 41 อ้างอิงจาก สุวัฒน์ มุทธเทศา, 2523. หน้า 250)

วิวัฒนาพร ระงับทุกข์(2541. หน้า 79-83) กล่าวไว้ว่า การเตรียมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอนดำเนินการประกอบด้วย

1. การจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

1.1 การกำหนดนโยบายของโรงเรียน โดยกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นนโยบายสำคัญ

1.2 การกำหนดความต้องการจำเป็นด้านต่างๆ ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียนทุกด้านไม่ว่าจะเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครู รวมถึงสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนทุกด้าน

1.3 การจัดทำแผนงานโครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ประสบความสำเร็จ

2. การพัฒนาบุคลากรเป็นยุทธศาสตร์สำคัญเบื้องต้นของการพัฒนาทุกด้านเพื่อให้แผนงาน โครงการบรรลุจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย การปรับกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการให้ครูได้ทำงานเป็นคณะร่วมกันออกแบบวิธีการสอน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

3. การเตรียมสิ่งสนับสนุนเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย การเตรียมแหล่งค้นคว้าสำหรับผู้เรียนเป็นสถานที่ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งค้นคว้าที่เป็นระบบ สะดวกต่อการค้นคว้า สะอาด มีสื่อหลากหลายนำเข้าไปให้บริการ รวมทั้งการเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่หลากหลายเพื่อให้ครูสามารถเลือกใช้ เตรียมหรือจัดทำเพิ่มเติมได้อย่างสะดวก และให้ผู้เรียนได้ใช้คิดค้น ปฏิบัติด้วยตนเอง

4. การบริหารและบริการหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถดำเนินการบริหารและบริการหลักสูตรในลักษณะ ต่อไปนี้

4.1 การจัดให้มีวิชาเลือกตามโครงสร้างหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัดความสามารถและความสนใจที่แตกต่างกันไปของผู้เรียน

4.2 การจัดกิจกรรมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการดำเนินการตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การวัดและประเมินผล

4.3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการศึกษา ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4.4 การจัดบริการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้บริการอย่างทั่วถึง ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม

5. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ ทั้งบุคลากรของโรงเรียน ผู้เรียนและผู้ปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ส่วนบทบาทในการเตรียมการสอนของครูผู้สอนนั้น ประกอบด้วย (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2543. หน้า 6-14)

1. เตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อม สำหรับบทบาทของผู้ให้บริการด้านความรู้ ที่จะต้องให้คำอธิบาย แนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้

2. เตรียมแหล่งข้อมูล ทั้งในรูปแบบของสื่อการสอน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนด้วย

3. จัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูต้องเตรียมการ ในส่วนของการเตรียมกิจกรรม การเตรียมสื่อ และการเตรียมการวัดและประเมินผล

ส่วนครูต้นแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาภาษาไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

สมจิตร เสาร์ศรีจันทร์(2545. หน้า 36-41) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“ศูนย์สัมพันธ์ทักษะ” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง การเตรียมการสอนที่ครูต้องเตรียมให้พร้อมก่อนดำเนินการสอน ต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแม่บท เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร ตลอดจนรายละเอียดของหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ แต่เน้นทักษะภาษาไทย และศึกษาเอกสารหลักสูตร ตลอดจนถึงแหล่งวิชาการและสื่อต่างๆ
2. การเตรียมเนื้อหาสาระ โดยพิจารณาถึงตัวผู้เรียนเป็นอันดับแรก รวมทั้งเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ความต่อเนื่องกับความรู้เดิม และเวลาเรียนด้วย
3. กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และสาระสำคัญ รวมทั้งจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน
4. การจัดกิจกรรม โดยกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมไว้เสมอ และกิจกรรมนั้นๆ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของเรื่องและสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนด้วย แต่การเขียนกิจกรรมไว้ในแผนเป็นเพียงแนวทาง ครูสามารถเปลี่ยนแปลงได้
5. การศึกษาผู้เรียน เช่น ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัดและความสนใจ ตลอดจนถึงพื้นฐานทางครอบครัว สภาพแวดล้อม และความสามารถทางสติปัญญา
6. การกำหนดเวลาเรียน ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและ กิจกรรมการเรียนการสอน เช่น วิชาที่ใช้ความคิดควรกำหนดให้เรียนในช่วงเช้า วิชาที่ใช้พลังกำลังควรกำหนดให้เรียนในช่วงบ่าย เป็นต้น
7. กำหนดกลุ่มผู้เรียนจะทำเป็น 2 ลักษณะ คือ การยืดความสามารถทางสติปัญญา เป็นเกณฑ์ กับการคละผู้เรียนที่มีเด็กเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนปนกัน
8. การกำหนดเทคนิควิธีสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
9. การเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ได้ผลมากที่สุด โดยสื่อการสอนไม่จำเป็นต้องราคาแพง แต่เน้นคุณค่าที่จะให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
10. การกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน

11. การกำหนดสถานที่เรียน ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะเนื้อหา จุดมุ่งหมาย หรือเทคนิค วิธีสอน โดยสถานที่นั้นควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

12. การเขียนเอกสารเตรียมการสอน เอกสารเตรียมการสอนจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง จะเป็นการตอบคำถามว่า จะสอนเรื่องอะไร จะสอนใคร สอนเพื่ออะไร สอนที่ไหน สอนอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าได้ผลหรือไม่

13. จัดทำแผนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนอยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง ตรงกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุภาพร สุภาพพร(2545. หน้า 7-8) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“ชิปปา CIPPA Model” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง บทบาทในการเตรียมการสอนของครู ไว้ดังนี้

1. เตรียมตัวนักเรียน โดยนำข้อมูลนักเรียนมาศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละคน มาจัดแบ่งกลุ่ม ให้มีกลุ่มคนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน

2. เตรียมห้องเรียน ทั้งการทำความสะดวก ตกแต่ง จัดมุมประสบการณ์

3. เตรียมตัวครู ในส่วนของการศึกษาอัตราเวลาเรียน โดยแบ่งตามเวลาให้เหมาะสม กับหลักสูตรที่กำหนด จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ และเวลาเรียน การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำกำหนดการสอน การจัดทำแผนการสอน การจัดทำเครื่องมือวัดจุดประสงค์ การจัดทำแบบฝึกทักษะ สื่อการเรียนการสอน การจัดทำแบบทดสอบ การจัดทำแบบบันทึกการวัดผล การจัดทำแบบบันทึกคะแนนทั้งภาคปฏิบัติ ภาคความรู้ และแบบสังเกตพฤติกรรมต่างๆ

4. เตรียมสื่อการเรียนการสอน ทั้งสื่อที่จัดทำขึ้นเอง โดยใช้วัสดุที่เหลือใช้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ และสื่อที่ใช้เทคโนโลยี

5. เตรียมแหล่งการเรียนรู้ หนังสืออ่านประกอบกิจกรรมต่างๆ

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า การเตรียมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือ การจัดเตรียมสิ่งต่างๆ ก่อนจะทำการสอน ทั้งการศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน การเตรียมตัวผู้สอน กิจกรรม เทคนิควิธีการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้สอนจะต้องและทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยละเอียด

2. ศึกษาผู้เรียนในด้านต่างๆ ทั้งความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัด และความสนใจ ตลอดจนถึงพื้นฐานทางครอบครัว สภาพแวดล้อม และความสามารถทางสติปัญญา เพื่อนำข้อมูลต่างๆ

มาใช้ในการเตรียมเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับความสามารถ ความรู้พื้นฐานเดิม และเหมาะสมกับเวลาเรียนด้วย

3. กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และสาระสำคัญ โดยใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อความระมัดระวังแก่ผู้สอนในการจัดรูปแบบการสอนและสามารถวัดและประเมินผลนักเรียนแต่ละคนได้ง่าย

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับจุดประสงค์ และเนื้อหาที่สอน แต่สามารถปรับหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความต้องการของผู้เรียนได้

5. กำหนดเวลาเรียน เพื่อพิจารณาว่าเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้น ควรใช้เวลาประมาณเท่าไร วิชาใดควรสอนช่วงเช้า วิชาใดควรสอนช่วงบ่าย พิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

6. กำหนดเทคนิควิธีสอน โดยผสมผสานเทคนิควิธีสอนหลายๆ แบบด้วยกัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ได้ปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ส่วนผู้สอนมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา แนะนำแหล่งความรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้รู้จักการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

7. กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ทั้งการประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องที่จะสอน การประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อปรับปรุงการสอนของผู้สอนและปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน และการประเมินผลหลังเรียนเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

8. จัดสถานที่เรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ควรเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดที่นั่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้

9. ผู้สอนต้องจัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ และคู่มือครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งว่า จะสอนเรื่องอะไร จะสอนใคร สอนเพื่ออะไร สอนที่ไหน สอนอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร และจะรู้ได้อย่างไรว่าได้ผลหรือไม่

10. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ควรได้ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (สนิท สัตโยภาส, 2545; คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543)

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนควรใช้คำถามหรือกิจกรรม ที่ท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มใจโดยมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน
2. ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความสนใจของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน และบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้
3. ขั้นวิเคราะห์ สรุปและประเมินผล ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายการทำกิจกรรม ผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะสรุปผลและประเมินผลตามจุดประสงค์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตร ได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น (วัฒนาพร กระจับทุกข์, 2542. หน้า 117)

และจากการศึกษาวิจัย พบว่า สื่อประเภทต่างๆ มีประสิทธิผลช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ต่างๆ ในระดับที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงประสิทธิผลของสื่อประเภทต่างๆ

พฤติกรรมการเรียนรู้จากสื่อของผู้เรียน	ประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน
ได้อ่าน	ร้อยละ 10
ได้ยิน	ร้อยละ 20
ได้เห็น	ร้อยละ 30
ได้เห็นและได้ยิน	ร้อยละ 50
ได้พูด	ร้อยละ 70
ได้พูดและได้ทำ	ร้อยละ 90

ดังนั้น ในการเลือกใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนควรพิจารณาให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ความสนใจ วิธีเรียนของผู้เรียนและประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (วัฒนาพร ระบุบุทกซ์, 2542. หน้า 117)

ส่วนครุต้นแบบ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาภาษาไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

ลาวรรณ สกุลกรณาอารีย์(2545. หน้า 12-14) ครุต้นแบบ การสอนแบบ“อิสระทางความคิด” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง การจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. การจัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอน จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียน มีสื่อเพียงพอ ประหยัดเงินและเวลาในการจัดทำ การจัดทำสื่อแยกเป็น 3 ประเภท คือ 1) สื่อประเภทวิธีการ เป็นสื่อที่อยู่ในรูปวิธีการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน 2) สื่อประเภทวัสดุ เป็นสื่อที่จัดทำ จัดหาในลักษณะของรูปภาพ ของจริง หรือตัวอักษรในรูปแบบต่างๆ และ 3) สื่อประเภทอุปกรณ์ เป็นสื่อที่จัดทำ จัดหาในลักษณะของสื่อสำเร็จ สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนได้ทันที

2. การใช้สื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน โดยใช้วิธีการเลือกสื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนแต่ละแผนการสอน การเตรียมสื่อให้พร้อมก่อนที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน การใช้สื่อให้เหมาะกับวัย สติปัญญาของนักเรียน โดยในการจัดทำสื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดทำสื่อ ส่วนการใช้สื่อให้นักเรียนมีโอกาสในการร่วมกิจกรรม รวมทั้งการใช้สื่ออย่างคุ้มค่าและประหยัด

3. การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สื่อมีสภาพคงทน สามารถค้นหาได้ง่าย มีวิธีการเก็บรักษา การจัดเก็บอย่างถูกต้อง เป็นระบบได้ดำเนินการ ตั้งแต่ การจัดทำทะเบียนสื่อ การจัดทำบัญชีควบคุมการส่งสื่อการเรียนการสอน การจัดทำบัญชีการยืมสื่อไปใช้ และนำส่งแยกเก็บเป็นหมวดหมู่ การทำความสะอาดก่อนใช้และหลังใช้อย่างสม่ำเสมอ การซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี สถานที่ในการเก็บสื่อต้องเหมาะสมกับประเภทของสื่อและสำรวจสื่ออยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือวิธีการที่ผู้สอนจัดทำ จัดหา เพื่อใช้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น การใช้สื่อการสอน จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ผู้สอนควรมีสื่อเพียงพอและเหมาะสมกับบทเรียน เนื้อหาวิชา และเหมาะสมกับผู้เรียน สามารถดึงดูดความสนใจและพัฒนาความคิดของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ สื่อจะต้องมีความประหยัดทั้งเงินและเวลาในการจัดทำ ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ และใช้สื่อการเรียนรู้ ควรใช้สื่อการเรียนรู้อย่างประหยัดและคุ้มค่า ดังนั้น ผู้สอนควรเก็บรักษาสื่อ

การเรียนรู้ ให้สามารถค้นหาได้ง่าย และซ่อมแซมสื่อการเรียนรู้ ที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ อยู่เสมอ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผล หมายถึง การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ ทักษะ เจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เป็นตัวสำรวจ การเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผลจะเป็นเชิงปริมาณ ไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผล และการประเมินผลหมายถึง การตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไรเมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์, 2542. หน้า 124)

รวมทั้งได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลแนวใหม่ เป็นวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียนและยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีด้วย แนวทางการประเมินที่สำคัญมี 3 แนวทาง คือ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์, 2541. หน้า 63-68)

1. การประเมินจากสภาพจริง เป็นการประเมินที่เน้นทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหา การแสดงออก รวมถึงวิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งประเมินได้จากแฟ้มสะสมผลงาน การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอน

2. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการทดลองความสามารถในการทำงานของผู้เรียนภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด สามารถประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต และประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสานกัน ลักษณะสำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติ คือการกำหนดวัตถุประสงค์การวัดอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีการทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน ครูสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดง ผลิตหรือสร้างความรู้สึกขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียน และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ในการประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงานนั้น ครูและผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการเรียนการสอน ด้านความเสมอภาค

ซึ่งการประเมินผลการเรียนรู้จะพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติดังเกิดพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษาและให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้ารับการศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย(คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543. หน้า 10) จะเห็นได้ว่า การวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ ให้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจทางการศึกษาหลายประการ และที่สำคัญที่สุด คือ เน้นเพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน (บุญชู ชลัษเฐียร, 2541. หน้า 64)

ส่วนครุต้นแบบ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาภาษาไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

รัตนา สถิตานนท์(2544. หน้า 39-40) ครุต้นแบบ การสอนแบบ“บูรณาการ” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง แนวทางการวัดผลที่ใช้ คือ

1. ก่อนสอน จะบอกให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของรายวิชา วิธีการประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียน และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชานั้น
  2. การวัดผล ประเมินผลภาษาไทย จะวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะทางภาษา และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทย ตลอดจนกระบวนการต่างๆ
  3. ใช้วิธีวัดผลหลายๆ แบบ เช่น สังเกต แสดงละคร แบบฝึกหัด ทดสอบ ฯลฯ
  4. กระทำเป็นประจำสม่ำเสมอ และบันทึกผลการประเมินผลของนักเรียนแต่ละคนไว้เพื่อให้ครูและตัวของนักเรียนเองได้เห็นพัฒนาการของนักเรียน
  5. การวัดผลที่ดีจะต้องมีความเที่ยงตรงสูง คือ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ เช่น ถ้าต้องการทราบว่านักเรียนเขียนบทร้อยกรองได้หรือไม่จะวัดโดยให้นักเรียนบอกหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจ และให้นักเรียนเขียนบทร้อยกรองเพื่อวัดความสามารถตามจุดประสงค์
  6. เครื่องมือที่ใช้เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ หรือมีความเชื่อมั่นสูงและสามารถให้คะแนนได้คงที่ จะวัดกี่ครั้ง วัดเมื่อไร ใครวัด ก็จะได้ผลสัมฤทธิ์ที่แน่นอน
  7. เป็นเครื่องมือที่สะดวกในการใช้ สะดวกในการให้คะแนน
- รวมทั้ง สิ่งที่ได้พัฒนาขึ้นเกี่ยวกับการวัดผล ได้แก่
1. ประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินทั้งกระบวนการ และประเมินผลงาน

2. ให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง และผลัดกันประเมินกับเพื่อน ฝึกหัดสะท้อนความคิด เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงงานชิ้นต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

3. ใช้การประเมินความรู้คู่คุณธรรม โดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ทุกครั้ง และบอกให้นักเรียนรับทราบเป็นข้อตกลงร่วมกัน เช่น คะแนนความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ฯลฯ

สาวรรณ สกุลกรุณาอารีย์(2545. หน้า 14-15) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“อิสระทางความคิด” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดในด้านวัดความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และเจตคติตามจุดประสงค์การเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาทุกด้านๆ ทั้งเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน รวมทั้งการตอบคำถาม ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล มีแบบสำรวจรายการ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบจัดอันดับคุณภาพ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และแบบทดสอบปลายภาคเรียน เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ เพื่อทราบข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงต่อไป

อำกร นันตา(2545. หน้า 7) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“มุ่งประสบการณ์ภาษา” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง โดยใช้ทั้งการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ และการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน วัดผลประเมินผลเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน ใช้กระบวนการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอน แล้ววัดผลประเมินผลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และการมีความรู้คู่คุณธรรม

พอสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามความเหมาะสม โดยผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล ดังนั้น ผู้สอนต้องบอกให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ วิธีการประเมิน และเกณฑ์ล่วงหน้าก่อนจะทำการสอน เพื่อผู้เรียนจะได้เตรียมตัวเกี่ยวกับการเรียนรู้ได้ถูกต้อง และในการวัดผลประเมินผลในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น จะต้องวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะทางภาษา และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทย ตลอดจนกระบวนการต่างๆ เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม โดยใช้วิธีและเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย มีความเที่ยงตรงสูง เชื่อถือได้ สะดวกในการใช้ และควรประเมินเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและประเมินตาม

สภาพจริง เพื่อที่จะทราบพัฒนาการของผู้เรียน และสามารถนำผลการประเมินไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยในโอกาสต่อไปได้ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และผู้อื่น เพื่อฝึกสะท้อนความคิดและนำไปใช้ปรับปรุงงานของตน

สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

ทิตินา แคมมณี(2542. หน้า 13) ได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย

1. บุคคลแวดล้อม เช่น เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น
2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน
3. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น สวนสาธารณะ ป่า รวมทั้งสัตว์ต่างๆ
4. สิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ โสตทัศนวัสดุ และเทคโนโลยีต่างๆ

ส่วนทางพระพุทธศาสนา มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนตามแนวการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สอนพุทธสาวกและบุคคลอื่นๆ ว่าเป็นวิธีเดียวกับการสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (นवलจิตต์ เชาวกรติพงศ์, 2543. หน้า 24 อ้างอิงจาก พระธรรมปิฎก, ม.ป.ป. ไม่มีเลขหน้า)

1. ครูต้องเริ่มต้นการสอนด้วยการดึงดูดความสนใจ พระพุทธเจ้ามักจะทรงใช้วิธีสนทนากับผู้ที่มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขารู้หรือมีความสนใจ ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลสำเร็จในการสอนได้มาก
2. ครูต้องสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียดหรืออึดอัด ต้องให้เกียรตินักเรียน เปิดโอกาสให้เขาได้มีความภาคภูมิใจในตัวเอง
3. ในการสอน ต้องมุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ สอนให้ได้แก่น ได้ความคิดรวบยอดของสิ่งที่ต้องการสอน
4. ครูต้องตั้งใจสอนอย่างจริงจัง ด้วยความรู้สึกเห็นคุณค่าของการสอนและความสำคัญ of นักเรียน ไม่ใช่สักแต่สอน
5. ครูควรใช้กิริยาและวาจาสุภาพนุ่มนวลในขณะที่สอน ชวนให้นักเรียนเข้าใจง่าย และอยากเรียน พระพุทธเจ้าทรงให้พุทธสาวกและพุทธบริษัทได้ค้นพบข้อความรู้อันเป็นความจริงด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิด การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นที่ตัวของผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางพอดี

วิชัย วงษ์ใหญ่(2543. หน้า 20-21) ได้กล่าวถึง การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ประกอบด้วย การให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้แนวคิดหลัก(main concept) การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่นำเสนอ เพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดหลัก ทำการวิเคราะห์สรุป และจัดระเบียบความรู้ใหม่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่สำคัญๆ และทันสมัยและปัจจุบัน เพื่อเป็นการขยายขอบฟ้าการเรียนรู้ให้กว้าง การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและให้มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิดเห็น วิธีการแก้ปัญหา รวมทั้งการให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

ส่วนครูต้นแบบ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาภาษาไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

วิภาณันท์ หมุกแก้ว(2545. หน้า 7-8) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“บูรณาการ” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง การวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อม และสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งภายในห้องเรียน นอกห้องเรียน และนอกโรงเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียน โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ ร่วมกันวางแผนการจัดสิ่งแวดล้อมหรือแหล่งเรียนรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ร่วมกันผลิตสื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. จัดแหล่งการเรียนรู้ภายในห้องเรียน จัดมุมหนังสือ ป้ายนิเทศ ผลงานนักเรียน ฯลฯ
3. ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด
4. จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ยั่วยุ ทำท่าย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม เน้นการปฏิบัติจริง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้
7. เชิญวิทยากรท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
8. นำนักเรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจ แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และสามารถสรุปองค์ความรู้ หรือจัดทำโครงการได้ด้วยตนเอง

ทรงเกียรติ สว่างแสง(2545. หน้า 6) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“ชุดเสริมทักษะภาษาไทย” วิชาภาษาไทย ได้กล่าวถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. ในห้องเรียน ต้องจัดความรู้เพิ่มเติมตามกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ด้วย เนื่องจากเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวผู้เรียน

2. ห้องสมุด ต้องมีหนังสือหลากหลายไว้ให้นักเรียนได้เลือกค้นคว้าตามที่ยากจะรู้

3. บริเวณโรงเรียน จัดเขียนบอร์ดหรือกระดานติดตามต้นไม้ เพื่อให้นักเรียนได้อ่านแล้วนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาเป็นแนวปฏิบัติ

วิชารัตน์ สิมพลิงค์(2545. หน้า 26-27) ครูต้นแบบ การสอนแบบ“บูรณาการเกษตรธรรมชาติ ระบบนิเวศในแปลงผัก” วิชาภาษาไทย และทุกกลุ่มประสบการณ์ ได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ตัวครู ครูต้องสร้างบุคลิกภาพของครูให้เป็นที่น่าไว้วางใจสำหรับให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครู ใจดี ให้ความรัก และความเสมอภาคกับนักเรียนอย่างเท่าเทียมกันทุกคน

2. ตัวนักเรียน ครูต้องสร้างเสริมเติมเต็ม ทั้งในด้านความรู้และคุณลักษณะนิสัยที่ดี

3. ห้องเรียน การจัดให้มีมุมประสบการณ์ต่างๆ โดยมีฝีมือนักเรียน

4. บริเวณโรงเรียน สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในโรงเรียนจะเป็นสื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า หากคำตอบให้กับนักเรียนอย่างสนุกสนานและไม่รู้จบ

5. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่กว้างออกไป นักเรียนจะได้สัมผัสกับสิ่งที่อยู่นอกโรงเรียน และสามารถที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ สิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียนที่มีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งภายในห้องเรียน บริเวณโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียน ควรมีความสวยงาม สะอาด และโปร่งสบาย ควรมีมุมหนังสือหรือมุมประสบการณ์ภาษาไทยและมุมประสบการณ์ต่างๆ ร่วมด้วย เนื่องจากเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวผู้เรียน นอกจากนี้ นอกจากบรรยากาศภายในห้องเรียนแล้ว สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศภายนอกห้องเรียน ก็นับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและกว้างใหญ่ต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจใคร่รู้ มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน ทั้งในห้องสมุด หรือจากสิ่งแวดล้อมภายในรั้วโรงเรียน ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์ติดตามต้นไม้ เพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านแล้วนำความรู้ที่ได้จากการอ่านนำมาเป็นแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ก็ช่วยให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรง ได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม

นอกจากนั้น สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ก็มีส่วนช่วยให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เกิดความแปลกใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้สอนควรจัดบรรยากาศที่เหมาะสมกับเนื้อหา ความแตกต่าง และความสนใจของผู้เรียน และนอกจากนั้น ผู้สอนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น ควรแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย ควรมีอารมณ์ขัน และยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความรัก ความเมตตาและความเสมอภาคกับผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกันทุกคน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนส่งเสริมคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม ให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนในยุคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีบทบาทที่หลากหลาย ผู้วิจัยนำมาสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้ (กาญจนา ไชยพันธุ์, 2545; วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช, 2544; สาลี รักสุทธิ, 2544; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2544; คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543; วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541)

1. ศึกษาผู้เรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียน
2. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งการจัดห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สื่อการสอน เนื้อหา กิจกรรมหรือวิธีการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการ และความสนใจของผู้เรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการไปพร้อมๆ กันทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้า แก้ไขปัญหา หรือสรุปความรู้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเป็นระบบ
4. หาเทคนิควิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ มีความกระตือรือร้นที่จะคิด และปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน
5. ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เป็นที่พึ่งของศิษย์แบบกัลยาณมิตร
6. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน
7. ใช้เทคนิคการเสริมแรง เพื่อสร้างกำลังใจให้กับผู้เรียนหรือชี้ขอบปรองเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขได้ทันที
8. อุทิศเวลาให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ และต้องมีความอดทนกับผู้เรียนที่ไม่เฉลียวฉลาด และไม่สามารถทำอะไรๆ เหมือนเพื่อนคนอื่นได้

9. มีความรู้ในเรื่องที่จะสอนอย่างถูกต้องแม่นยำ
  10. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่ม
  11. เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถคุมชั้นเรียนได้อย่างเป็นประชาธิปไตย
  12. เตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้ครอบคลุม ทั้งส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีการเตรียมเครื่องมือไว้ให้พร้อมก่อนทุกครั้ง
  13. การนำข้อมูลจากการประเมินมาสรุป เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน
 บทบาทของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 จากการศึกษาเอกสารสามารถสังเคราะห์ บทบาทของผู้เรียนในยุคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีบทบาทที่หลากหลาย ออกเป็นข้อ ๆ ดังนี้ (หรรษา นิลวิเชียร, 2546; คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543; ทิศนา แชมมณี, 2542; วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541)
1. ผู้เรียนต้องมีการเตรียมตนเองให้พร้อมที่จะรับความรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สร้างคุณลักษณะที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นกับตนเอง
  2. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม โดยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนๆ ใช้หลักการเรียนรู้อย่างมีวิธีการและเป็นกระบวนการ
  3. มีวินัย มีความรับผิดชอบในการเรียนและการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยวิธีการที่ตนเองสนใจ ถนัด และตามศักยภาพของตน
  4. รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ใช้ความคิดของตนเองอย่างอิสระ ให้ความช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้เรียน
  5. ให้ความร่วมมือในการวัดและประเมินผลการเรียนของตน เพื่อนๆ และกลุ่ม ยอมรับผลการประเมินของผู้อื่น และพร้อมที่จะนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง
  6. สรุปความรู้ที่ตนเองได้ค้นพบ ชื่นชมผลงานของตนและผู้อื่น และเผยแพร่ผลงานของตนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ
  7. นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบคลุม และพัฒนาสังคมในสิ่งที่ตนเองสามารถทำได้

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้วิจัยนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อทราบถึงระเบียบวิธีพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยใช้เทคนิคเดลฟายอันเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนที่สอง นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ในเรื่องของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายท่าน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมมาเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย พอสังเขปดังนี้

ศุภลักษณ์ วิริยะสุนน(2544. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษในสถาบันราชภัฏ โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทำให้ได้ตัวบ่งชี้คุณภาพทั้งหมด 6 องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ย่อย 80 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ด้านหลักสูตร 17 ตัวบ่งชี้ ด้านอาจารย์ 14 ตัวบ่งชี้ ด้านนักศึกษา 19 ตัวบ่งชี้ ด้านการเรียนการสอน 12 ตัวบ่งชี้ ด้านทรัพยากรการเรียนรู้/ ห้องสมุด 11 ตัวบ่งชี้ และด้านการวิจัย 7 ตัวบ่งชี้ จำแนกตัวบ่งชี้ตามระบบการศึกษาได้เป็นตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า 18 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ 46 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต 16 ตัวบ่งชี้ และพบว่า ตัวบ่งชี้เกือบทุกตัวมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุดในการบ่งชี้คุณภาพของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ

สุภาพร ไชยวงศ์(2545. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงาน เกณฑ์การตรวจสอบ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 51 คน แสดงความคิดเห็น 3 รอบ ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทำให้ได้ องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ 9 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้การดำเนินงาน 25 ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะปฏิบัติตาม เกณฑ์การตรวจสอบ 93 ข้อที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะใช้ตรวจสอบแต่ละตัวบ่งชี้ เกณฑ์การประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมที่จะใช้ประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมที่จะใช้ประเมินแต่ละองค์ประกอบ กล่าวคือ องค์ประกอบที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนดำเนินงานมี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การเรียน

การสอนมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมพัฒนานิสิตมี 1 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การวิจัยมี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 การบริการวิชาการแก่สังคมมี 2 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมี 2 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 การบริหารและจัดการมี 2 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 8 การเงินและงบประมาณมี 2 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 9 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพมี 2 ตัวบ่งชี้

เอื้ออมพร หลินเจริญ(2547. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาวรรณคดีเพื่อสร้างกรอบความคิดสำหรับการวิจัย การพัฒนาและคัดเลือกตัวบ่งชี้ด้วยเทคนิคเดลฟาย การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวบ่งชี้ด้วยวิธีการเชิงประจักษ์ การพัฒนาเกณฑ์ตัดสินความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่พัฒนา สำหรับเทคนิคเดลฟายเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิในการแสดงความคิดเห็น 3 รอบ ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมี 8 องค์ประกอบ 129 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา 13 ตัวบ่งชี้ ด้านระบบการศึกษา 6 ตัวบ่งชี้ ด้านแนวการจัดการศึกษา 42 ตัวบ่งชี้ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 15 ตัวบ่งชี้ ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา 9 ตัวบ่งชี้ ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 18 ตัวบ่งชี้ ด้านทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา 14 ตัวบ่งชี้ และด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 12 ตัวบ่งชี้ เมื่อจำแนกตามระบบการศึกษาได้ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า 35 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ 58 ตัวบ่งชี้ และด้านผลผลิต 36 ตัวบ่งชี้

2. ผลการตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ น้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวก มีพิสัย 0.27 - 0.82 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ องค์ประกอบด้านแนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา และระบบการศึกษา ตามลำดับ

3. ผลการพัฒนาเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา โดยใช้การตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เกณฑ์ผ่านของคะแนนรวมของการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา

ตามตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบและในภาพรวมควรเป็นร้อยละ 75 ยกเว้นในองค์ประกอบด้านทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา และด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งควรมีเกณฑ์ผ่านเป็นร้อยละ 65 และร้อยละ 70 ตามลำดับ

4. ผลการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์ตัดสินความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งสามารถจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้ ด้านแนวการจัดการศึกษา ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา และด้านระบบการศึกษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่น่าเสนอมานี้ จะเห็นว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ดี เป็นที่ยอมรับ มีความเป็นปรนัย มีความครอบคลุม มีความเที่ยง และมีความเป็นไปได้นั้น จะต้องมีการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ตลอดจนแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญอย่างครอบคลุม ซึ่งจะช่วยให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยมีผลการวิจัยสนับสนุนอย่างมากมาย และเท่าที่ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ยังไม่พบว่ามีผู้ใดทำการศึกษาวิจัย ก็ยังถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ นอกจากนี้ ข้อคิดและผลงานการวิจัยของนักวิชาการต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานี้ ยังถือเป็นส่วนหนึ่งที่ได้สร้างความรู้ความเข้าใจและให้แนวทางในการสร้างและการพัฒนาตัวบ่งชี้ อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อารีย์ ปรีดีกุล(2544. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ : กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีสตอรี่ไลน์และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติใน 2 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรีไลน์และวิธีปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรีไลน์มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

สนิท สัตโยภาส(2545. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” สอนภาษาไทยโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” (F.S.C.Process) ขึ้น ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน-การสอนภาษาไทยโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการเขียนภาษาไทยที่เรียนด้วยกระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เรียนเก่งกับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนอ่อน โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่ากระบวนการสอน “สร้างอนาคตร่วมกัน” ที่นำมาสอนทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นกระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนเก่งอีกด้วย

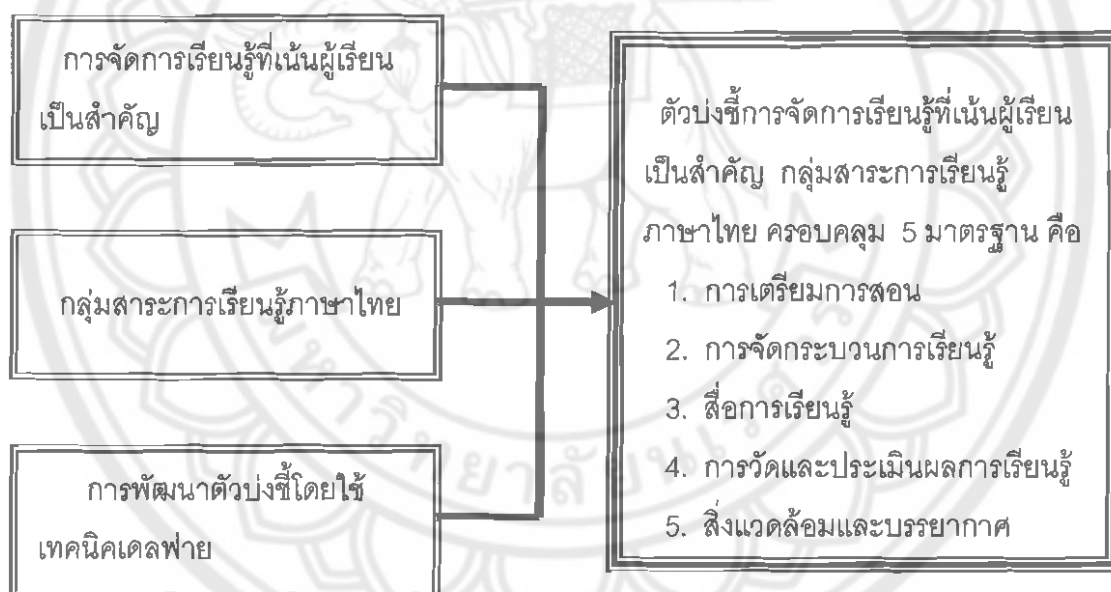
วิราพร พงศ์อาจารย์(2546. หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา และทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อวิชาที่เรียน โดยใช้นักศึกษาจำนวน 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองสอน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งผลการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกหน่วยการเรียนและการทดสอบรวมของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังการทดลองสอนในทุกหน่วยการเรียนและการทดสอบรวมของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคงทนในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจต่อวิชาที่เรียนของกลุ่มทดลองทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจต่อวิชาที่เรียนของกลุ่มควบคุมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีบางข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมาก พร้อมทั้งความพึงพอใจต่อวิชาที่เรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งภาพรวมและรายข้อแทบทุกข้อ ยกเว้นบางข้อที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่น่าเสนอนี้ จะเห็นว่า ลักษณะของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีหลากหลายวิธี อาทิ การสอน

แบบสตอรีไลน์ การสอนแบบสร้างอนาคตร่วมกัน การสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนแบบโครงการ การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การสอนเป็นรายบุคคล หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น โดยทุกๆ วิธีสอนล้วนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการมีประสบการณ์ตรง ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพ 2 เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย